

Argument i logičke pogreške

-
- Argument
 - Vježba
 - Logičke pogreške
 - Vježba

-
- Zaključak, argument, dokaz
 - Zaključak: logički oblik u kojmu konkluzija slijedi iz premisa
 - Argument: Skup tvrdnji kojeg čini premise(tvrdnja kojom se opravdava) i konkluzija(tvrdnja koja se opravdava)
 - Dokaz

-
- "Budući da nijedan leptir nije ptica, a neke su životinje leptiri, slijedi da neke životinje nisu ptice."
 - P1: Nijedan leptir nije ptica.
P2: Neke životinje su leptiri.
K: Neke životinje nisu ptice

Argument

- „Stresne situacije u trudnoći, osim što štete majci, štete i djetetu. Trudnice bi trebale izbjegavati ono što šteti njima i djetetu. Prema tome, trudnice bi trebale izbjegavati stresne situacije.”
- P1: Stresne situacije u trudnoći, osim što štete majci, štete i djetetu.
P2: Trudnice bi trebale izbjegavati ono što šteti njima i djetetu.
K: Trudnice bi trebale izbjegavati stresne situacije.

Objašnjenje i argument (prema D. Sekulić)

- Objašnjenje ima sličnu unutarnju logičku strukturu
- Argument: premise smatramo zajamčenima i koristimo ih da uđtvdimo tezu (konkluziju)
- Objašnjenje: zajamčen eksplanandum (sud koji želimo objasniti), nastojimo utvrditi ekspalanans (hipotezu-sud pomoću kojeg objašnjavamo)

-
- *"Branimire, zašto si upisao fakultet? Pa ti si uvijek govorio da fakultet nije za tebe i da te daljnje obrazovanje ne zanima. Branimir odgovara: Upisao sam se na fakultet zato što obrazovanje nikada ne može biti loša odluka."*
 - *"Zašto uopće upisivati fakultet kada, čini se, diploma u ovoj zemlji malo vrijedi? Branimir odgovara: Dobro je upisati se na fakultet zato što obrazovanje nikada ne može biti loša odluka."*

Objašnjenje i argument (prema D. Sekulić)

	ZAKLJUČAK	ARGUMENT	OBJAŠNJENJE
Struktura	<u>Premise</u> konkluzija	<u>Razlozi</u> Teza (konkluzija)	<u>Eksplanans</u> (hipoteza) eksplanandum
Svrha	Izvođenje tvrdnje (konkluzije) iz jedne ili više drugih tvrdnji (premisa)	Uvjeravanje da tvrdnja (teza) jest istinita	Pokazivanje zašto je tvrdnja (eksplanandum) istinita

sporno

nesporno

Dokaz- sustvni prikaz zadovoljenja unaprijed utvrđenih kriterija utemeljenja istinistosti teza

Dobar argument

- racionalno uvjerljiv
- kod njega premise podupiru konkluziju
- što je podrška jača snaga argumenta je veća
- prema stupnju logičke snage razlikujemo induktivne i deduktivne argumente
- induktivni: jači ili slabiji
- deduktivni: logički snažan

Stupnjevi logičke snage (prema D. Sekulić)

Stupnjevi logičke snage

Svi ljudi su smrtni.

Sokrat je čovjek.

Sokrat je smrtan.

Većina sportaša se zdravo hrani.

Marko je sportaš.

Marko se zdravo hrani.

najveća logička snaga - valjanost:

ako su istinite premise,

konkluzija mora biti istinita.

premise u određenom stupnju podupiru

konkluziju:

ako su premise istinite,

vjerojatno je istinita i konkluzija

nededuktivni argumenti

deduktivni argumenti

-
- argumentiranje je razgovorna razmjena, uvjeravanje u istinitost teze
 - uočavanju argumenata u tekstu pomažu riječi koje upozoravaju na prisutnost argumenata
 - indikatori premisa (jer, zato što, zbog toga, pod pretpostavkom, što slijedi iz činjenica, da što možemo utvrditi na temelju, razlozi tome su...)
 - indikatori konkluzija (dakle, tada, tako da, pa u skladu s tim iz čega slijedi iz čega vidimo, što pokazuje da, što dokazuje da, iz čega zaključujemo...)

-
- "Sindikalci upozoravaju da devalvacija domaće valute ne bi pomogla izvozu jer je prosječni 50 posto hrvatskog proizvoda uvezeno, pa bi taj dio proizvoda bio skuplji. To je kako tvrde, još jedan argument da je riječ o promašenoj mjeri ekonomske politike.- Kvalitetan hrvatski proizvod može se prodati bilo gdje u svijetu, i to dokazuju hrvatski proizvođači koji su uspjeli i u postojećim uvjetima. (Jutarnji list, 25. i 26.05.2005.)"

EksPLICITNA i implicitna premisa

- "Ernst i Herbert sjede u kafiću, pričaju i piju pivo. Na stolu je kikiriki u ljusci – Ernst ga jede, Herbert ne. Ernst kaže Herbertu, s ciljem da ga uvjeri da ovaj treba jesti kikiriki: *Kikiriki trebaš jesti kada piješ pivo jer se njihovi okusi izvrsno slažu*. Herbert na to odgovara: *Mislim da ja ne trebam jesti kikiriki zato što sam na njega alergičan*.
Zapis Herbertovog argumenta izgleda ovako:
P1: Alergičan sam na kikiriki.
P': Ako sam na neko jelo alergičan, onda to jelo ne trebam jesti.
K: Kikiriki ne trebam jesti. "

Vježba

- 1. Odredite koji od ponuđenih primjera predstavlja argument!
- 2. Konstruirajte argumente na sljedećem primjeru!
- 3. Identificirajte premise i konkluziju u sljedećim argumentima.
- 4. Odredite jesu li navedeni primjeri argumenti ili objašnjenja.

Logičke pogreške

- Jedan čovjek reče Epiktetu: „Uvjeri me da je logika neophodna“.
- Filozof ga upita: „Hoćeš li da ti to demonstriram?“
- „Hoću“, reče čovjek. „Moram li onda koristiti demonstrativnu formu argumenta?“, postavi Epiktet sljedeće pitanje.
- „Da“, ponovo će čovjek.
- Epiktet nastavi ispitivati sugovornika: „A po čemu ćeš prepoznati iznosim li pogrešan argument?“
- Čovek je šutio.
- „Zar ne vidiš“, završi razgovor Epiktet, „i sam prepoznaješ kako je logika neophodna – bez nje ne možeš čak ni znati, je li potrebna ili nije.“

-
- Temelj ljudske racionalnosti: valjano i korektno zaključivanje
 - Logička pogreška: paralogizam i sofizam
 - Sofizam: namjerna logička pogreška
 - Npr. Rogati: „Što nisi izgubio, imaš?”-”Da.”- „Rogove nisi izgubio?”- ”Ne.”-
„Dakle, imaš rogove.”
 - Pokriveni: „Možeš li prepoznati ovog pokrivenog čovjeka?”-”Ne.”-”To je tvoj brat. Dakle, ne možeš prepoznati brata.”

Formalne i neformalne

- **Formalne (non sequitur – ne slijedi)**
- Afirmacija konsekvensa: „Ako kiša pada, onda raste trava. Raste trava. Kiša pada.”
- Negacija antecedensa: „Ako kiša pada, onda raste trava. Kiša ne pada. Trava ne raste.”
- Afirmacija disjunkta: „Kiša pada ili grmi. Kiša pada. Ne grmi.”
- Konkluzija logički ne slijedi

Neformalane pogreške

- Neformalne pogreške svoj izvor imaju:
 - u višeznačnosti i nepreciznosti prirodnog jezika,
 - nedostatku relevantnosti

Petitio principii

- Konkluzija je već pretpostavljena u premisama
- Npr. „Ja nikada u životu nisam prepisivao na testu. Iz toga logički slijedi da nisam prepisivao ni na ovom testu.”

Dvosmislenost: ekvivokacija

- Pogreška koja se javlja kada zamijenimo nekoliko značenja riječi u jednom argumentu.
- argumentu koristimo homonime
- „Kosa je opasno oruđe. Češljala sam kosu. Dakle, češljala sam opasno oruđe.”

Dvosmislenost: amfibolija

- Dvosmisleni izrazi dopuštaju više od jednog tumačenja
- *Ibis redibis numquam in bello peribis.*

1. *Ti ćeš ići vratiti se, nikad u ratu poginuti.*
2. *Ti ćeš ići vratiti se nikad, u ratu poginuti.*

Neodređenost: skliska padina

- Skliska padina predstavlja pogrešku koja nastaje kada bez obzira na lepezu razlika između pojma A i pojma B, na temelju nemogućnosti određivanja granice prijelaza, zanemarimo razliku i 'pretvaramo se' kao da je nema.
- „Nisam dobro napisao ispit i zbog toga ću pasti kolegij. Onda ću biti primoran platiti sljedeću godinu, a da bih to mogao morat ću se zaposliti. Onda neću imati vremena za učenje pa ću izgubiti pravo školovanja. Na kraju neću imati za stanarinu i postat ću beskućnik” (srednja.hr)

Neodređenost-opterećen jezik

- Pristran argument: u kojem se vrednujući jezik koristi s ciljem predstavljanja nečeg kao dobrog ili lošeg bez odgovarajućeg opravdanja.
- "Zakon o nula promila nije dobar jer daje pandurima pravo da zakonskom procedurom i kaznama gnjave ljude koji voze „malo veseliji”

Apel na emocije

- "Šanse za nuklearni rat se povećavaju s proizvodnjom svake rakete. Gledam prekidač i vidim našu djecu živu i spaljenu, San Francisco kao masu svinutog čelika, čujem smrtni hropac i eksploziju. Onda marširaju pobjednici: tisuće štakora i vojska žohara."

Argumentum ad misericordiam

- Izbjegavajući raspravu oko sporne teze, kod sugovornika izazivamo samilost
- Npr. "Kada nekoga uhvatite u krađi, tada se on opravdava da kod kuće ima malu djecu."

Argumentum ad baculum

- Kad ne možemo dokazati svoju tvrdnju prijetimo silom ili upotrebljavamo silu protiv onoga tko se ne slaže s našom tezom
- „*Smiri se, ili ćeš dobiti otkaz.*”

Argumentum ad hominum

- Oспорavamo usmjeravajući pozornost na stvarne ili izmišljene osobine, motive, osobe koja je iznijela argument
- „Stara komunjara...kriv si zbog toga što si član nekog udruženja”
- „Plaćenici, špijuni, jugonostalgicari, udbaši, zeleni i crveni vragovi ... „

Zamjena teza

Odvraćanje pozornosti

- Spornu tezu nastojimo utemeljiti tako da zamijenimo tezu koju je lakše braniti.
- "Znanost tvrdi da cjepivo ne uzrokuje autizam. No to nije točno. Autizam je težak neurobiološki poremećaj od kojeg pati sve veći broj djece i medicinska znanost treba učiniti sve da otkrije uzroke toga poremećaja jer samo time pridonosi učinkovitijem sprječavanju razvoja i ublažavanju posljedica autizma."
- Stvara se privid da se argumentira izvorna teza.

Zamjena teza: Slamnati čovjek

- Izvornu tezu zamijenjujemo tezom koju je lakše opovrgnuti.
- Ova pogreška se sastoji od preuveličavanja i karikiranja protivničkih stavova jer ih je tako lakše napasti i pobiti.
- „Moj protivnik vas pokušava uvjeriti da smo evoluirali od majmuna koji se ljuljaju po stablima.”

Argumentum ad Populum

- Ne ulazimo u raspravljanje o biti sporne teze
- Puk želimo pridobiti djelovanjem na njihove emocije, predrasude
 - *samo pokvarenjak može posumnjati u to*
 - *„duboka je istina da...”*

Argumentum ad verecudiam

- Argument strahopoštovanja prema autoritetima
- „Ako je Aristotel rekao da je tako, onda je to tako.”
„Moja učiteljica je rekla pa, stoga mora biti tako...”

Argumentum ad ignorantiam (argument neznanja)

- Dokazivanje da je neka tvrdnja istinita ili neistinita samo zato što još nitko nije dokazao suprotno.
- Nije dokazano na duhovi postoje.
Dakle duhovi ne postoje.

Literatura

- D. Sekulić: Neformalna logika
- D.Lauc, Z.Šikić: Logika, Školska knjiga , Zagreb, 2014.
- G. Petrović: Logika, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- Iva Buchberger: Kritičko mišljenje: priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja, Universitas, Rijeka 2012.
- <https://www.slideshare.net/GordanaComic/loi-argumetni-ilustrovana-knjiga>